ÎNCEPUTURILE PROXENIEI CLASICE

Maria-Luiza DUMITRU OANCEA
Universitatea din București
luiza.doancea@gmail.com

Abstract: The analysis we propose seeks to capture the transformations in the economy of the hospitality discourse, as it passes from private (*xenía*) to public hospitality (*proxenía*) or, in other words, to identify the moment **diplomatic discourse** makes its presence. In order to illustrate this fact, two famous Homeric passages will be taken into consideration, one belonging to *The Iliad* (IX. 197-668) – the emissary in the warrior context sent to former allies in order to determine them to rejoin the warrior group they had deserted, and the other belonging to *The Odyssey* (VI. 1-210) – the peaceful emissary, in its personal name, as an ethnic exploration in order to establish commercial and peaceful relations.

Keywords**:** diplomacy, discourse, hospitality, *xenía*, *proxenía*.

Epopeile homerice abordează foarte sumar problema *proxeniei* și aceasta pentru că acum vorbim despre perioada de început a colonizării grecești înspre zonele de apus (sec. VIII î.H.).

Drumul către apus a fost defrișat de greci, iar *Odysseia* este, în fapt, singura „mărturie contemporană scrisă despre călătoriile de explorare în vest" (Wolf: *Drumul lui Ulise*, p. 98).

Odysseus întâlnește pe parcursul călătoriei sale atât populații potrivnice, cât și populații binevoitoare, uneori chiar civilizate, având un mod de trai foarte apropiat de cel al grecilor (*e.g*. feacii). Există chiar o teză care susține că în regiunile populate cu locuitori potrivnici (Ciclopi, Lestrigoni, Circe etc.), grecii ar fi eșuat în încercările lor de colonizare, în vreme ce, în regiuni precum Sicilia de vest, Ustica (la nord de Sicilia), Malta, Tunis, grecii ar fi concurat cu fenicienii, avantajați, la rându-le, de stăpânirea asupra Cartaginei (nordul Africii) și asupra Motyei (vestul Siciliei).

Înțelegem astfel că, înaintea colonizărilor propriu-zise, s-au petrecut călătorii izolate în bazinul Mării Mediterane, de explorare sau comerciale, iar mărturii ale unor asemenea călătorii izolate precoloniale pot fi intuite în cuprinsul textului *odysseic*.

Pentru înțelegerea funcționării formelor de început a ceea ce în secolul al VI-lea î.H. va deveni *proxenia* (ospitalitatea publică desfășurată între cetăți și asigurată de un *proxenos,* un echivalent al ambasadorului sau al consulului: *pro*-, „în locul/în numele", *xenos*, „oaspete, străin", *proxenos* (Sparta) „cel ce acționează în numele străinilor, protector, apărător, mijlocitor, negociator, persoană onorabilă angajată să apere interesele unei cetăți sau ale unor cetățeni"; în Magna Graecia îl desemna pe martor ori pe acela care garanta o intenție sau un tratat încheiat în numele străinilor sau al unei cetăți), vom lua în considerare câteva pasaje relevante din cuprinsul

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

Iliadei și al *Odysseiei.* Astfel, din *Iliada* am ales cântul al IX-lea (vv. 197-668): solia trimisă de regele Agamemnon la eroul Achile, avându-l în frunte pe Odysseus, iar din *Odysseia* am ales un pasaj din cuprinsul cântului al VI-lea (vv. 1-210) privind naufragierea lui Odysseus în țara feacilor, urmată de întâlnirea dintre Odysseus și Nausicaa.

Desfășurarea scenariului proxeniei în perioada clasică a Greciei antice

Solia sau ambasada era alcătuită în Grecia clasică din două sau trei persoane denumite soli (*présbeis),* heralzi *(kérykes),* mesageri *(ángeloi*). Aceștia erau desemnați de obicei dintre persoanele mai în vârstă, experimentate, onorabile și înțelepte.

Solii își rosteau discursul pe rând, în fața unei adunări (*e.g.* popor, cerc restrâns format din reprezentanți ai magistratului în funcție). Fiecare sol își dovedea abilitățile de negociator, iar apoi se retrăgea, așteptând rezultatele intervenției.

Scopul ambasadei era, de obicei, acela al alierii împotriva unei cetăți.

Membrii ambasadei erau împuterniciți de către Adunarea poporului și de către Sfat (Boulé). În urma înțelegerii părților, ratificarea pactului era întărită de un act religios (libații rituale de vin în cinstea zeilor), menit să atragă sprijinul divinității în asigurarea succesului misiunii.

Desfășurarea scenariului soliei în perioada homerică (solia în context războinic și solia de pace)

- ***Solia în context războinic*** **trimisă la foști aliați pentru a-i determina să se realăture grupului războinic pe care îl părăsiseră**

Iliada, **IX. 197-668: ambasada / solia (*presbeía*) ca intermediere între două părți aflate într-un conflict văzut ca negociere eșuată**

La îndemnul lui Nestor, Agamemnon trimite o solie condusă de războinicul înțelept Odysseus, din care însă mai făceau parte alți doi viteji de frunte ai oștirii aheene, Phoinix și Aias, precum și crainicii Odios și Eurybates, la corturile lui Achille pentru a intermedia între el și erou.

Scenariul desfășurării întrevederii:

- prezentarea mesajului se desfășoară **în fața unui cerc extrem de restrâns** format din eroul semi-zeu Achille (**asimilat cu un *basileu,*** el însuși **făcând parte din artistocrația războinică**) și din bunul său prieten, Patrocles;
- membrii soliei acționează în virtutea **împuternicirii** venite din partea lui Agamemnon și a sfatului din jurul său, condus de Nestor;
- **solii** (*présbeis*) erau **aleși dintre oamenii cunoscuți de ambele părți**; erau persoane respectabile, viteji curajoși, înțelepți, hărăziți cu darul vorbirii;
- ambasada avea drept **scop** lămurit alierea împotriva Troiei.

N.B. Observăm că solia era tratată după legile ospitalității private (*xenía*), întrucât persoanele însărcinate cu această misiune erau alese dintre

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

cunoscuți, **egali** ai gazdei (parte din aristocrația războinică), iar nu inferiori ai acesteia;

- gazda îi primește cu multă căldură, îi omenește, pregătind în cinstea lor o masă îmbelșugată;
- săturându-se, solii încep să-și rostească **pe rând** discursurile, expunând motivul neașteptatei lor vizitei, încercând astfel să dezvolte o întreagă strategie argumentațională obișnuită în perioada arhaică.

În loc de libații ... :

În economia scenariului proxeniei clasice urma, de obicei, momentul săvârșirii libațiilor în cinstea zeilor. În pasajul nostru Odysseus este primul care cuvântă, închinând un pahar cu vin **în cinstea lui Ahile**, ca și când ar fi făcut **libații în fața unui zeu**, însă masa oferită oaspeților-soli de către eroul Achille nu este însoțită de jertfe în cinstea zeilor, de vreme ce aceasta se desfășoară ca o cină între prieteni vechi, iar înțelegerea dintre părți încă nu avusese loc pentru a fi fost consfințită printr-o libație sau printr-o jertfă-contract.

Ne confruntăm astfel cu ***recunoașterea de către soli a statutului semi-divin al lui Achille,*** acesta fiind primul gest de îmbunare a divinității din Achille.

Părțile constitutive ale perorației lui Odysseus:

1. ***Laudatio*****:** Odysseys admiră bunăstarea lui Achille, pe care o compară cu cea a basileilor Atrizi;
2. **Dezvăluirea motivului vizitei**:

- **formularea stării de fapt a părții petente (oaspetele)**: Odysseus îi mărturisește lui Achille imposibilitatea aheilor de a face față troienilor protejați de Zeus;
- dezvoltarea pilonilor centrali ai stării de fapt:
  - ✓ în opinia lui Odysseys, Hector pare smintit din pricina unei asemenea protecții peste fire;
  - ✓ Odysseus îi face cunoscută eroului amenințarea crescândă venită din partea troienilor;
- mărturisirea **temerii personale** a lui Odysseus însuși cum că aheii vor pieri la Troia;
- formularea directă a **cererii de ajutor** adresată lui Ahile, pentru ca acesta să-i **apere pe tinerii** ahei;

3. Apel la ***argumentul auctoritatis*** pe principiul ***anamnezei*****:** Odysseus îi aduce aminte eroului că până și **Peleus**, tatăl eroului, l-a îndemnat pe acesta, la plecare, să-și păstreze cumpătarea (v. 256).
4. **Îndemn direct la domolirea mâniei**.

În locul schimbului de daruri de ospitalitate ... :

Pasajul adaptează episoade specifice scenariului ospitalității private (*xenía*) la cel al proxeniei incipiente: *e.g*. transformă episodul schimbului de daruri într-o **palidă enumerare de daruri promise** de Agamemnon (264-

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

294), urmată îndeaproape de o inovație care constă în f**ormularea condiționării acordării** darurilor legată de renunțarea la mânie (229) și la doborârea lui Hector (304).

Părțile discursul lui Phoinix (vv. 432-605)

1. Constatarea **stării tensionate a părții adresante (gazda)**, și anume mânia care îl copleșește pe Ahile.
2. Apel la ***argumentum auctoritatis*** **pe principiul *anamnezei***: Phoinix îi reamintește eroului cum Peleus, tatăl său, i l-a încredințat din pruncie pentru a-l învăța cele ale războiului, dar și pentru a ajunge un bun vorbitor și un erou desăvârșit.
3. Apel la al doilea ***argumentum***, de această dată ***anecdoticum***: el însuși s-a confruntat cu sentimentul răvășitor al mâniei, atunci când s-a văzut gata să-și ucidă tatăl, după ce acesta îl blestemase din pricina unei femei. Așa ajunsese el la curtea lui Peleus, fiind primit cu bunăvoință. **Îi reamintește deci eroului că se aflau în legături strămoșești de ospitalitate, prin bătrânul Peleus** (reminsicență a scenariului *xeníei*).
4. Din nou se întoarce la pruncia lui Achille, atunci când îi aduce aminte eroului cât de mult a suferit pentru el.
5. **Apelează la îndemn către domolirea mâniei**, uzând din nou de *argumentum auctoritatis*: și zeii se lasă înduplecați în deciziile lor până la urmă, prin jertfe și rugăminți (497-501).
6. **Gnomicul** este întărit de *argumentum auctoritatis* (502-512): Phoinix personifică rugile, făcându-le fiice ale lui Zeus, „șchioape, brăzdate de griji și cu ochii închiși de sfială: / de-abia de trag să pășească pe urmele iuți ale-Orbirii. / Însă orbirea-i voinică și iute la mers, cât pe toate / Rugile mult le întrece, și-ajunge mai grabnic pe lume / să-i rătăcească pe oameni: dar ele îi vindecă-n urma-i. / Astfel că cel cu sfială-nspre fiicele Tatălui falnic, / Când îi sosesc, este plin de folos să le-asculte-nchinarea. / Cel ce tăgada-și păstrează și aspru le dă laoparte, / merg de îndată, pășind către Zeus Cronion, în ceruri, / Și i se roagă Orbirea să-l piardă, bătut să plătească!” (trad. rom. Dan Slușanschi, 2009).
7. Din nou **îndemn direct la domolirea mâniei** (513-514), bazându-se acum pe renunțarea la mândrie a lui Agamemnon însuși care deja regreta vorbele și gesturile făcute față de Achille, fiind **gata să-i aducă nenumărate și scumpe daruri** și, în plus, trimițându-i drept **solie pe cei mai de seamă și cei mai dragi viteji** din oastea aheilor.
8. Phoinix întărește îndemnul către renunțarea la mânie printr-un alt ***argumentum auctoritatis*** referitor acum la **marii eroi** care știau să primească daruri și, astfel, să se înduplece; în plus, printr-o **digresiune anecdotică** care subliniază ducerea până la capăt a gândului celui rău prin refuzul de a renunța la mândrie, Phoinix aduce în prim-plan povestea eroului Meleagru care, rugat de cei mai de vază etolieni să iasă la luptă și să-i apere de Cureții războinici, făgăduindu-i mari daruri și cinstiri, refuză, iar cetatea peiere pârjolită; foarte târziu, văzând distrugerea cetății, se

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

hotărăște să intre în luptă, dar, deși reușise să-i scape pe etolieni de urgie, aceștia nu i-au mai oferit darurile promise (525-559).

9. Phoinix rostește o sumbră **avertizare** finală atunci când îi limpezește lui Achille sensul poveștii; el îl avertizează pe erou să nu se lase copleșit de mânie, urmând exemplul lui Meleagru, venindu-le aheilor în ajutor mult prea târziu, tocmai în momentul critic al incendierii corăbiilor, căci nu va mai avea parte nici de daruri, nici de cinstire.

Părțile discursului lui Aias (622-642)

1. Războinicul își începe discursul printr-o directă formulare a **concluziilor finale ce definesc o negociere eșuată**.

2. Propune **întoarcerea tovarășilor** la corăbii, unde erau așteptați cu înfrigurare.

3. Aias îl **mustră** pe Achille pentru îndărătnicie, numindu-l **„afurisit"** (**σχέτλιος**: *Od*. 9. 630, epitet identic cu cel atribuit de **Polyphemos lui Odysseus**: σχέτλιε: *Od*. 9. 351) și **„neîndurat"** (**νηλής**: 632, din nou un epitet identic cu cel atribuit **lui Polyphemos**: νηλέι θυμῷ: *Od*. 9. 272), creionându-i un scurt portret negativ întemeiat pe două trăsături dominante: **egoismul:** „nu ține seama de-al soților suflet" (630) și **nerecunoștința:** „nici de cinstea cu care l-au înconjurat la corăbii" (631), dacă pentru o singură fată nu ține cont de nimic.

4. Rostește **un îndemn răspicat la potolirea mâniei**, dar și o **avertizare** ascunsă prin îndemnul la **sfiire** cu care e datoare gazda primitoare de oaspeți / soli aflați sub acoperișul său: „dar te sfiește (σὺ δ' (...)/ αἴδεσσαι), ca gazda din casă!". Îndemnul seamănă izbitor de mult cu cel pe care Odysseus i-l adresează ciclopului Polyphemos (αἰδεῖο: 269).

5. În final Aias îl asigură pe Achille că membrii ambasadei doresc să-i fie mereu alături, în ciuda încrâncenării sale.

Prin urmare constatăm că solii acționează, de fapt, ca un **tot unitar**, formulându-și, pe rând, intervențiile, dar respectând părțile unui discurs unic, coerent și bine închegat: astfel că primul vorbitor lansează ideile centrale ale discursului (dând glas, la nivelul structurii organice a ambasadei, părții de început a oricărui discurs numită *prooímion*/ lat. *exordium*), cel de-al doilea vorbitor dezvoltă ideile exprimate de cel dintâi (rostind partea de mijloc a unui discurs, numită *diégesis/* lat. *narratio*), iar ultimul vorbitor formulează concluziile întrevederii (formulând succint textul ultimei părți a unui discurs, numită *epílogos*/ lat. *peroratio*).

Elementele ce caracterizează mai curând discursul epopeic, decât pe cel politic, sunt, în primul rând, abundența acelor *argumenta auctoritatis* sau chiar *anecdotica* ce prilejuiesc, în fapt, digresiunile epopeice, dar și prezența acelor familiare mustrări și avertizări.

Exemplul de mai sus vorbește despre începuturile discursului politic al ambasadei, dar intermedierea vizează aici părți cunoscute între ele, rivali aparținând aceleiași sfere sociale (*e.g*. militară), extrapolând cutumele

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

ospitalității private asupra celei publice menită să intermedieze părți devenite potrivnice în vederea rezolvării unui scop extern lor (a se vedea relația de ospitalitate strămoșească ce-l lega pe Phoinix de Achille).

Observăm că, în general, sunt respectate toate momentele scenariului a ceea ce va fi în epoca clasică *proxenía*, cu deosebirea că aici totul se petrece în jurul cinei ospitaliere, într-un cadrul *quasi*-oficial. De asemenea, ca și în cadrul *xeníei* particulare, discursurile sunt rostite la sfârșitul cinei; în loc de libații în cinstea zeilor, Odysseus închină în cinstea gazdei sale – Achille - , recunoscându-i astfel statutul semi-divin, iar, în locul schimbului de daruri, solul enumeră darurile pe care Agamemnon avea să i le dăruiască în cazul acceptării reintrării în luptă de partea aheilor.

De asemenea, discursul primului sol (Odysseus) debutează cu o *laudatio,* element retoric absent din cadrul discursului ambasadorilor perioadei clasice, însă deosebit de gustat de scrierile epice sau de oratorii din *agorá*. Apelul frecvent la tradiție prin acele argumente anamnetice (*e.g.* al autorității, anecdotic) este, din nou, tributar genului epic, la fel cum și mustrările, îndemnurile prietenești sau avertizările se înscriu în aceeași tradiție epică.

Așadar fragmentul dă seama de trecerea de la *xenía* particulară la *proxenía* publică prin îmbinarea de elemente specifice uneia sau alteia dintre formele de ospitalitate, dar și prin adaptarea unui scenariu la celălalt.

- ***Solia pașnică* în nume personal ca explorare etnică în vederea stabilirii de relații comerciale sau de pace**

Odysseia (VI. vv. 1-210): **cererea de găzduire (*asylum*) din partea unor neamuri străine, în cadrul călătoriei de explorare a unor ținuturi necunoscute: negociere încununată de succes**

Cuvântarea oaspetelui-suplicant (vv. 149-185), însumând un număr de 37 de versuri, dezvoltă o adevărată retorică a cererii de găzduire, atingând toate cele trei momente esențiale ale discursului oratoric: *prooímion*/ *exordium, diégesis/ narratio* și *epílogos/ peroratio*; mesajul este prezentat în fața unui cerc restrâns alcătuit din reprezentanți ai regelui locului (Nausicaa și însoțitoarele sale):

➢ ***PROOIMION/ EXORDIUM***

✓ Odysseus se declară suplicant (*e.g.* rugător), definindu-și astfel statutul: „ție îți cad la genunchi”: **dezvăluirea motivului vizitei** (*v.* Odysseus și ambasada la Achille);

✓ recunoaște în gazdă un superior al său, atunci când o numește „stăpână” - ἄνασσα (aici *laudatio* este indirectă): ***laudatio***;

✓ formularea unei întrebări directe adresate gazdei cu privire la statutul acesteia (incluzând indirect o *laudatio* la adresa gazdei - 149): θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι; („zeiță sau om ești?” , trad. Dan Slușanschi, 2009).

➢ ***DIEGESIS/ NARRATIO***

✓ dezvoltă cea dintâi premisă (θεός νύ τις; „zeiță ești?” - 150-152):

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

Laudatio (2 versuri): 151: Ἀρτέμιδί σε ἐγώ γε, Διὸς κούρῃ μεγάλοιο („Artemis îmi pari tu a fi, fiica lui Zeus cel Mare, trad. Dan Slușanschi, 2009); 152: εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ᾽ ἄγχιστα ἐίσκω („la chip și trup și la port, căci arăți cel mai bine și-i semeni!" , trad. Dan Slușanschi, 2009).
Artemis este zeița-fecioară războinică, neînfricată, frumoasă la înfățișare, descinzând direct din Zeus.

✓ dezvoltă mult mai extins cea de-a doua premisă (153-169) – („om ești?", βροτός ἐσσι;)

1. Laudatio (17 versuri)

✓ neamul îi e ferice, având-o (155-157)

✓ viitorul logodnic va fi, de asemenea, ferice, câștigând-o cu frumoase daruri (158-159)

✓ frumusețea Nausicăi îi pare lui Odysseus fără egal printre oameni

✓ eroul îi asemuiește înfățișarea nemaivăzută cu un element preluat din regnul vegetal: un palmier admirat de el lângă altarul din Delos (162-163): firea ei plăpândă, unduioasă, prospețimea și verticalitatea fecioarei rezumă, de fapt, idealul homeric de frumusețe, lipsit de orice senzualitate, de orice carnalitate prin sublimarea frumuseții;

✓ Odysseus își permite chiar scurtă digresiune pentru a insera strategic o informație despre sine ca strateg (comandant de oști): 164-165: și-aveam după mine și oaste-n/ ...., un **argumentum anecdoticum** (referirea la sine, la experiența vorbitorului**);**

✓ eroul continuă comparația cu mlădița de palmier pentru a-și motiva starea de uluire (164) la vederea chipului fără de seamăn al gazdei sale.

Odysseus își încheie îndelunga *laudatio*, folosindu-se de aceeași comparație: se închină în fața fecioarei ca în fața acelui palmier (ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαί τε τέθηπά τε, 168), motivându-și în plus reținerea de a-i apuca genunchii, așa cum cerea în patria sa datina cererii de găzduire (δείδια δ᾽ αἰνῶς/ γούνων ἅψασθαι „și mi-e teamă / strașnic, genunchii să-ți prind", trad. rom. Dan Slușanschi, 2009, 168-169), făcând de îndată legătura cu starea sa de spirit: χαλεπὸν δέ με πένθος ἱκάνει „iar o jale adâncă m-apasă!".

Această *laudatio* însumează cu totul 19 versuri.

2. Explicarea motivului prezenței sale pe tărâm străin (170-174: 4 versuri):

✓ Odysseus redă pe scurt tribulațiile sale pe mare, pomenind de cei douăzeci de tovarăși care pieriseră în adâncuri, înghițiți de talazuri (170-171: 1 vers);

✓ eroul menționează locul său de pornire: ostrovul Ogygiei (172)

✓ el pune pe seama zeilor eșuarea sa pe tărâmul gazdei (172-174), dar și necazurile sale fără de sfârșit, prezentându-se se astfel ca o simplă marionetă în mâna zeilor.

➢ ***EPILOGOS/ PERORATIO*** (**implorarea milei**: v. 175; **formularea cererii de ospitalitate**: v. 178; **urările finale**: vv. 180-185) reia parțial discursul lui Aias al *Iliadei* – îndemnul la domolirea mâniei întâlnit în discursurile solilor Odysseus și Phoinix = implorarea milei; (fără

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

însă a prelua de la solul iliadic și mustrarea, iar exprimarea urărilor de bine reia în alt fel asigurarea gazdei de bunele gânduri ale solilor pronunțată de Aias în *Iliada*.

Constatăm că *exordium* este foarte abrupt (v. 149); *laudatio* reprezintă cea mai întinsă parte a discursului (19 versuri); exprimarea urărilor se încadrează între limitele așteptate (5 versuri).

Pe de altă parte, Nausicaa, în răspunsul ei, nu dezvoltă seriile de interogații de legitimare, întrucât Odysseus prevenise deja acest moment, răspunzând în avans la toate acestea.

Ea ține să-și subliniaze ignoranța cu privire la statutul oaspetelui, dar, în același timp, intuiește statutul artistocratic al oaspetelui său.

Exemplul de mai sus aduce din nou în prim-plan extrapolarea ospitalității private asupra celei publice (*proxenía*) vizând acum încheierea de tratate de pace cu state necunoscute și/sau potrivnice, uneori chiar sălbatice, în intenția de a le civiliza sau de a le coloniza.

În loc de concluzii ...

Cele două fragmente analizate ilustrează în chip diferit trecerea de la *xenía* la *proxenía*, de la apărarea și negocierea unor interese particulare ale unor cercuri restrânse de egali la extinderea acestor negocieri între cetăți comparabile ca putere armată și influență politică (transpusă în context epic prin absoluta protecție divină a feacilor). Dacă în *Iliada* negocierea se petrece între persoane aparținând aceluiași cerc social, iar discursul este perfect adaptat acestui tip de negociere particulară, în *Odysseia* se trece deja la un tip nou de negocieri desfășurate între două lumi diferite și totuși asemenea prin gradul de civilizație care le unește și, astfel, le face comparabile, iar discursul apare, de asemenea, adaptat noilor cerințe. În *Iliada* discursul este marcat de elemente specifice tradiției – așadar oralității familiare și întoarcerii paideutice, în vreme ce în *Odysseia* discursul capătă deja aspectul formalismului oficial marcat nu atât de părțile discursului oratoric (care, într-alt fel, se regăsesc și în *Iliada*), cât mai ales de inovația **dezvoltării premiselor** lansate în *prooímion*/ *exordium*. Dacă discursurile *Iliadei* se sfârșesc abrupt (prin mustrări, avertizări, exprimarea nemulțumirii prin creionarea de portrete negative etc.), fără posibilitatea vădită de a relua negocierile sau de a soluționa abil o situație de criză, în *Odysseia* perspectiva se modifică simțitor mai cu seamă prin faptul că *laudatio* capătă acum o amploare fără precedent în economia discursului de ospitalitate, ceea ce ar fi putut contribui, credem, la dezvoltarea ulterioară a discursului diplomatic, extrem de atent la sentimentele și reacțiile țării-gazdă, la intuirea consecințelor ivite din impactul cu factorul necunoscut ori surprinzător datorat în mare parte codurilor culturale etc.

Bibliografie selectivă

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

GRAHAM, A.J., 1009, „Pre-colonial contacts: Questions and Problems". *Greek Colonists and Native Populations*. Oxford: Oxford University Press.

HOMER, 2009, *Odysseia*. Traducere rom. Dan Slușanschi, București: Paideia.

KARP, A.J. 1977, „Homeric Origins of Ancient Rhetoric". *Arethusa* 10, pp. 237-258.

MACK, William (edit.), 2015, *Proxeny and Polis. Institutional Networks in the Ancient Greek World*. Oxford Studies in Ancient Documents. Oxford: Oxford Universiy Press.

MOULINIER, L., 1958, *Quelques hypothèses relatives à la géographie d'Homère dans l'Odyssée*, Aix-en-Provence, 122.

PICCIRILLI, L., 1973, *Gli arbitrati interstatali greci*. Vol. I: „Dalle origine al 338 a.C.". Florence.

DE POLIGNAC, 1995, F. *Cults, Territory, and the Origins of the Greek City-State*. Chicago: University of Chicago Press. Trad. engl. J. Lloyd.

WOLF Hans-Helmut, Armin Wolf, *Drumul lui Ulise: Tunis,* Malta, Italia în ochii lui Homer (*Der Weg des Odysseus. Tunis, Malta, Italien in den Augen Homers*. Tübingen, 1968). București. Ed Meridiane. Trad. rom. Marian Dumitru. 1981.

WOODHEAD, Arthur G., 1962, *The Greeks in the West. Ancient Peoples and Places 28*. London. Thames and Hudson.

ZIEGLER, Konrat, 1975, *Himera*. KP II, 1147-1148.

ZIEGLER, Konrat, 1933, *Motya*. RE XVI 1, col. 387-407.

ZIEGLER, Konrat, 1936, *Thrinakie, Trinakria, Trinakia*. RE VI A, col. 601-607.

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)

BDD-A24381 © 2016 Ovidius University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:48:33 UTC)